

BƯỚC CẢI CÁCH LỚN VỀ THU HÚT DÒNG VỐN NGOẠI VÀO THỊ TRƯỜNG CHỨNG KHOÁN

ThS. NGÔ THỊ THÙY

Có hiệu lực từ ngày 1/10/2015, Thông tư 123/2015/TT-BTC thay thế Thông tư 213/2012/TT-BTC của Bộ Tài chính hướng dẫn hoạt động đầu tư nước ngoài trên thị trường chứng khoán Việt Nam, với nhiều quy định mới sẽ tạo bước cải cách lớn về thu hút mạnh mẽ dòng vốn đầu tư gián tiếp nước ngoài vào thị trường chứng khoán Việt Nam trong thời gian tới, nhất là khi quy định về nâng tỷ lệ sở hữu của nhà đầu tư nước ngoài theo quy định tại Nghị định 60/2015/NĐ-CP hướng dẫn Luật Chứng khoán vừa chính thức có hiệu lực từ ngày 1/9/2015.

Tạo thuận lợi tối đa cho nhà đầu tư nước ngoài

Thông tư 123/2015/TT-BTC tạo bước ngoặt lớn trong đơn giản hóa thủ tục đối với nhà đầu tư nước ngoài khi triển khai các bước để đầu tư vào thị trường chứng khoán (TTCK) Việt Nam. Điều này được thể hiện trên 3 nội dung cải cách lớn.

Thứ nhất, so với quy định hiện hành, điểm cải cách nổi bật của Thông tư 123/2015/TT-BTC là bãi bỏ cơ chế hợp pháp hóa lãnh sự, nên thời gian để nhà đầu tư nước ngoài hoàn tất các thủ tục mở mã số giao dịch chứng khoán nhằm triển khai các hoạt động đầu tư tại TTCK Việt Nam được rút ngắn tối đa. Cụ thể, với cơ chế hiện hành, nhà đầu tư nước ngoài phải mất khoảng từ 9 tháng – 1 năm để hoàn tất thủ tục hợp pháp hóa lãnh sự, sau đó mất 5 ngày để được cấp mã số giao dịch chứng khoán, thì nay với quy định mới tại Thông tư 123/2015/TT-BTC, họ chỉ mất 1 ngày là được cấp mã số giao dịch chứng khoán. Điều này không chỉ góp phần cải thiện khả năng cạnh tranh của TTCK Việt Nam so với các thị trường lân cận trong việc thuận lợi hóa tối đa cho nhà đầu tư nước ngoài tham gia thị trường, mà còn cùng với quy định về nâng tỷ lệ sở hữu của nhà đầu tư nước ngoài (hay còn gọi là cơ chế nói room) tại Nghị định 60/2015/NĐ-CP có hiệu lực từ ngày 1/9/2015, sẽ góp phần thu hút tốt hơn dòng vốn ngoại tham gia TTCK Việt Nam.

Thứ hai, Thông tư 123/2015/TT-BTC lần đầu tiên mở ra cơ chế cấp mã số giao dịch chứng khoán trực tuyến cho nhà đầu tư nước ngoài. Bước cải cách này không chỉ góp phần tiết giảm tối đa thời gian cho

nhà đầu tư nước ngoài, mà còn giúp họ tiết kiệm chi phí, tận dụng tốt hơn các cơ hội đầu tư trên thị trường.

Thứ ba, một điểm cải cách nữa của Thông tư 123/2015/TT-BTC là với những tài liệu bằng tiếng Anh, thì khi thực hiện thủ tục để mở mã số giao dịch chứng khoán, nhà đầu tư nước ngoài không phải dịch sang tiếng Việt. Nghĩa là, cơ quan quản lý chấp nhận thụ lý và giải quyết hồ sơ bằng tiếng Anh, thay vì theo quy định hiện hành, nhà đầu tư nước ngoài phải dịch các tài liệu sang tiếng Việt và công chứng.

Hướng dẫn cụ thể thủ tục nói room cho công ty đại chúng

Không chỉ tạo thuận lợi tối đa cho bên “mua hàng” – nhà đầu tư nước ngoài thông qua các nội dung cải cách về đơn giản hóa tối đa thủ tục hành chính khi muốn triển khai các hoạt động đầu tư trên thị trường chứng khoán Việt Nam, Thông tư 123/2015/TT-BTC còn đưa ra các hướng dẫn chi tiết, rõ ràng cho bên “bán hàng” – các công ty đại chúng về trình tự, thủ tục áp dụng quy định nâng tỷ lệ sở hữu của nhà đầu tư nước ngoài quy định tại Nghị định 60/2015/NĐ-CP.

Theo đó, Thông tư 123/2015/TT-BTC hướng dẫn, với những doanh nghiệp (DN) thuộc những ngành nghề được phép nói room tới 100%, mà DN không muốn hạn chế tỷ lệ sở hữu của bên nước ngoài, thì thực hiện ngay khi Nghị định 60/2015/NĐ-CP có hiệu lực từ ngày 1/9/2015 mà không cần phải triệu tập họp đại hội cổ đông để thông qua phương án

nói room, cũng như tỷ lệ sở hữu của nhà đầu tư đầu tư nước ngoài. Với những DN cũng thuộc diện được phép nói room đến 100%, nhưng họ muốn khống chế tỷ lệ sở hữu tối đa của bên nước ngoài ở một tỷ lệ cụ thể nào đó dưới 100%, thì DN phải triệu tập họp đại hội cổ đông để chốt tỷ lệ sở hữu tối đa của bên nước ngoài; đồng thời thể hiện nội dung này tại điều lệ sửa đổi của DN. Sau đó DN gửi biên bản, nghị quyết đại hội cổ đông về nói room lên Ủy ban Chứng khoán Nhà nước để công bố thông tin; đồng thời, phối hợp với các Sở giao dịch chứng khoán và Trung tâm lưu ký chứng khoán Việt Nam giám sát việc thực hiện tỷ lệ sở hữu tối đa của bên nước ngoài tại DN.

Với những DN cũng thuộc diện được phép nói room đến 100%, nhưng họ muốn khống chế tỷ lệ sở hữu tối đa của bên nước ngoài ở một tỷ lệ cụ thể nào đó dưới 100%, thì DN phải triệu tập họp đại hội cổ đông để chốt tỷ lệ sở hữu tối đa của bên nước ngoài; đồng thời thể hiện nội dung này tại điều lệ sửa đổi của DN.

Liên quan đến trình tự, thủ tục, hồ sơ chấp thuận cho tổ chức nước ngoài được sở hữu từ 51% trở lên vốn điều lệ của tổ chức kinh doanh chứng khoán (công ty chứng khoán, công ty quản lý quỹ đầu tư chứng khoán), Thông tư 123/2015/TT-BTC đưa ra hướng dẫn chi tiết: Tổ chức nước ngoài đáp ứng điều kiện quy định tại khoản 21 và khoản 24 Điều 1 Nghị định 60/2015/NĐ-CP muốn sở hữu từ 51% trở lên vốn điều lệ của tổ chức kinh doanh chứng khoán phải thông qua tổ chức kinh doanh chứng khoán mà mình muốn sở hữu gửi hồ sơ đề nghị chấp thuận tới Ủy ban Chứng khoán Nhà nước. Trong thời hạn 15 ngày kể từ ngày nhận được đầy đủ hồ sơ hợp lệ theo quy định, Ủy ban Chứng khoán Nhà nước ban hành quyết định chấp thuận cho tổ chức nước ngoài được thực hiện giao dịch để sở hữu từ 51% vốn điều lệ trở lên của tổ chức kinh doanh chứng khoán. Trường hợp từ chối, Ủy ban Chứng khoán Nhà nước phải trả lời bằng văn bản và nêu rõ lý do. Các bên liên quan phải hoàn tất các thủ tục giao dịch đã được chấp thuận trong vòng 6 tháng kể từ ngày quyết định của Ủy ban Chứng khoán Nhà nước có hiệu lực. Trường hợp không hoàn tất chuyển nhượng trong thời hạn này, văn bản chấp thuận của Ủy ban Chứng khoán Nhà nước mặc nhiên hết hiệu lực. Sau khi đã được chấp thuận để sở hữu từ 51% vốn điều lệ trở lên tại một tổ chức kinh doanh chứng khoán, tổ chức nước ngoài không phải thực hiện thủ tục đề nghị

chấp thuận với Ủy ban Chứng khoán Nhà nước trong trường hợp thực hiện các giao dịch làm thay đổi tỷ lệ sở hữu của mình tại tổ chức kinh doanh chứng khoán đó. Trường hợp tổ chức nước ngoài dự kiến mua để sở hữu từ 51% vốn điều lệ trở lên tại tổ chức kinh doanh chứng khoán là công ty đại chúng, tổ chức nước ngoài có trách nhiệm nộp 1 bộ hồ sơ theo quy định cho Ủy ban Chứng khoán Nhà nước và tuân thủ các quy định pháp luật chứng khoán về chào mua công khai...

Những vấn đề đặt ra

Để đưa các bước cải cách lớn về nâng tỷ lệ sở hữu của nhà đầu tư nước ngoài khi tham gia TTCK Việt Nam vào cuộc sống, có hai vấn đề lớn đặt ra đang cần sự tích cực vào cuộc của các cơ quan quản lý lẫn các thành viên thị trường. Đó là, việc xây dựng Hệ thống đăng ký mã số giao dịch chứng khoán trực tuyến để triển khai cấp mã số giao dịch chứng khoán trực tuyến cho nhà đầu tư nước ngoài; và việc ban hành Nghị định hướng dẫn Luật Đầu tư quy định chi tiết về 267 ngành nghề kinh doanh có điều kiện.

Về vấn đề thứ nhất, để hiện thực hóa bước cải cách thay vì nhà đầu tư nước ngoài phải mất khoảng từ 9 tháng – 1 năm để hoàn tất thủ tục hợp pháp hóa lãnh sự, sau đó mất 5 ngày để được cấp mã số giao dịch chứng khoán như quy định hiện hành, thì nay với quy định mới tại Thông tư 123/2015/TT-BTC, họ chỉ mất 1 ngày là được cấp mã số giao dịch. Vấn đề đặt ra là phải khẩn trương xây dựng và đưa vào vận hành Hệ thống đăng ký mã số giao dịch chứng khoán trực tuyến.

Theo quy định tại Thông tư 123/2015/TT-BTC, trong thời hạn 6 tháng kể từ thời điểm Thông tư này có hiệu lực (ngày 1/10/2015), Trung tâm Lưu ký chứng khoán Việt Nam, thành viên lưu ký phải hoàn thiện Hệ thống đăng ký mã số giao dịch chứng khoán trực tuyến để tổ chức triển khai cấp mã số giao dịch chứng khoán trực tuyến cho nhà đầu tư nước ngoài.

Theo kinh nghiệm triển khai Hệ thống đăng ký mã số giao dịch chứng khoán trực tuyến trên thế giới, đặc tính công nghệ của hệ thống này không quá phức tạp. Tuy nhiên, theo quy định của Luật Đấu thầu, việc lựa chọn nhà thầu triển khai hệ thống này phải trải qua khâu đấu thầu rộng rãi, nên mất khá nhiều thời gian. Điều này ảnh hưởng khá lớn đến nỗ lực rút ngắn thời gian xây dựng hệ thống... Mặt khác, hệ thống đăng ký mã số giao dịch chứng khoán trực tuyến, tuy không quá phức tạp về mặt công nghệ nhưng do đây là hệ thống

mới, nên Trung tâm Lưu ký chứng khoán Việt Nam cũng như các thành viên lưu ký cần không ít công sức, thời gian trong xây dựng phương án triển khai chi tiết, nhằm lựa chọn được giải pháp công nghệ tối ưu, qua đó mang lại nhiều tiện ích cho các bên sử dụng. Theo quy định của Thông tư 123/2015/TT-BTC, để đảm bảo Hệ thống đăng ký mã số giao dịch chứng khoán trực tuyến vận hành hiệu quả, Trung tâm Lưu ký chứng khoán Việt Nam còn phải xây dựng quy định chi tiết các hình thức cảnh báo, cảnh cáo và tạm ngừng việc sử dụng Hệ thống đăng ký mã số giao dịch chứng khoán trực tuyến của thành viên lưu ký trong trường hợp thành viên có những vi phạm...

Trong thời hạn 15 ngày kể từ ngày nhận được đầy đủ hồ sơ hợp lệ theo quy định, Ủy ban Chứng khoán Nhà nước ban hành quyết định chấp thuận cho tổ chức nước ngoài được thực hiện giao dịch để sở hữu từ 51% vốn điều lệ trở lên của tổ chức kinh doanh chứng khoán.

Ngoài ra, để sớm đưa Hệ thống đăng ký mã số giao dịch chứng khoán trực tuyến vào vận hành, nếu chỉ có sự quyết liệt của Trung tâm lưu ký chứng khoán Việt Nam thôi là chưa đủ, mà rất cần sự chủ động, tích cực của các thành viên Lưu ký trong việc xây dựng hệ thống hạ tầng công nghệ, để đảm bảo ngay khi hệ thống của Trung tâm Lưu ký chứng khoán Việt Nam định hình, thì hệ thống của các thành viên lưu ký cũng sẵn sàng để khớp nối, chạy thử, đảm bảo sớm đưa hệ thống vào vận hành. Việc đưa Hệ thống đăng ký mã số giao dịch chứng khoán trực tuyến vào vận hành càng sớm, sẽ nhanh chóng tháo gỡ những bất cập mà nhà đầu tư nước ngoài đang phải đối mặt. Khi Hệ thống đăng ký mã số giao dịch chứng khoán trực tuyến được đưa vào vận hành, không chỉ góp phần tạo thuận lợi tối đa cho nhà đầu tư nước ngoài tham gia TTCK Việt Nam, mà còn giúp cải thiện khả năng cạnh tranh của thị trường trong thu hút dòng vốn đầu tư nước ngoài, nhất là trong bối cảnh cơ chế về nâng tỷ lệ sở hữu của nhà đầu tư nước ngoài vừa có hiệu lực.

Về vấn đề thứ hai, quy định về nâng tỷ lệ sở hữu của nhà đầu tư nước ngoài tại Nghị định 60/2015/NĐ-CP có hiệu lực từ ngày 1/9/2015 mới chỉ có hiệu lực ngay với các DN thuộc khối công ty chứng khoán, công ty quản lý quỹ đầu tư chứng khoán, còn với những DN hoạt động trong rất nhiều lĩnh vực khác đang phải đợi hướng dẫn chi tiết về danh

mục ngành nghề kinh doanh có điều kiện. Được biết, Bộ Kế hoạch và Đầu tư đang chủ trì xây dựng dự thảo Nghị định hướng dẫn Luật Đầu tư, trong đó có nội dung hướng dẫn chi tiết về vấn đề này, để trình Chính phủ ban hành trong thời gian tới.

Trong danh mục 267 ngành nghề kinh doanh có điều kiện quy định tại Luật Đầu tư, có không ít lĩnh vực quy định pháp luật chuyên ngành không hạn chế tỷ lệ sở hữu nước ngoài, chẳng hạn như lĩnh vực chứng khoán: công ty chứng khoán, công ty quản lý quỹ đầu tư chứng khoán... nhưng việc quy định chi tiết danh mục này, là yếu tố quan trọng giúp cho quy định về nâng tỷ lệ sở hữu của nhà đầu tư nước ngoài khi tham gia thị trường chứng khoán Việt Nam được áp dụng triệt để.

Sở dĩ thời gian qua việc ban hành Nghị định hướng dẫn Luật Đầu tư chậm được ban hành, bởi các bộ, ngành và cơ quan soạn thảo phải làm một việc rất khó khăn và phức tạp là lọc ra có bao nhiêu ngành nghề cấm, bao nhiêu ngành nghề có điều kiện, còn lại là tự do kinh doanh. Đây là một công cuộc rà soát khổng lồ, đòi hỏi phải tiến hành rất cẩn thận. Bởi nếu rà soát không cẩn trọng thì có những ngành, nghề rất nguy hiểm lại bỏ lọt, để kinh doanh thoải mái thì gây nên hậu quả cho xã hội. Được biết, Bộ Kế hoạch và Đầu tư với tư cách là cơ quan chủ trì soạn thảo dự thảo Nghị định hướng dẫn Luật Đầu tư đã phải làm việc với 16 bộ, ngành Trung ương để khớp các danh mục ngành nghề trên lại với nhau, qua đó đảm bảo thống nhất, chặt chẽ khi quy định về vấn đề này được ban hành và áp dụng trong thời gian tới.

Với sự nỗ lực trên của cơ quan chủ trì soạn thảo, giới đầu tư kỳ vọng nếu dự thảo Nghị định hướng dẫn Luật Đầu tư được ban hành trong tháng 9 này và sớm có hiệu lực, các quy định chi tiết về 267 ngành nghề kinh doanh có điều kiện như: Có hạn chế tỷ lệ sở hữu nước ngoài hay không, nếu có thì tỷ lệ sở hữu tối đa là bao nhiêu... sẽ được chi tiết hóa, để tạo thuận lợi cho DN có cơ sở áp dụng quy định về nâng tỷ lệ sở hữu của nhà đầu tư nước ngoài.

Tới đây, khi danh mục 267 ngành nghề kinh doanh có điều kiện được quy định chi tiết tại Nghị định hướng dẫn Luật Đầu tư, các DN, cũng như giới đầu tư kỳ vọng nội dung này sẽ được cập nhật trên cổng thông tin điện tử quốc gia về đầu tư, qua đó tạo thuận lợi cho DN truy cập, để biết họ thuộc ngành nghề kinh doanh nào, tỷ lệ sở hữu tối đa của bên nước ngoài là bao nhiêu, trên cơ sở đó hoàn thiện hồ sơ, thủ tục nói room thuận lợi, từ đó thúc đẩy việc nói room trên diện rộng, đáp ứng kỳ vọng của DN, cũng như giới đầu tư trong và ngoài nước.

